

**Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет**

**СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ТА ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ
В УМОВАХ БАГАТОПОЛЯРНОГО СВІТУ**

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

(Київ, 24 листопада 2022 року)

Київ 2022

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ
заборонено**

УДК 316.422:323.2

С 89

Соціокультурні трансформації та геополітичні виклики
С 89 в умовах багатополярного світу [Електронний ресурс] :
тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 24 листоп.
2022 р.) / відп. ред. А. Кравченко. – Київ : Держ. торг.-
екон. ун-т, 2022. – 361 с.

ISBN 978-966-918-058-2

DOI: <http://doi.org/10.31617/k.knute.2022-11-24>

Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції містять результати досліджень, присвячені розкриттю актуальних питань політології, соціології та філософії.

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

УДК 316.422:323.2

Редакційна колегія: А. А. Кравченко, (відп. ред.), д-р філос. наук, доц.; М. П. Кухта, д-р соц. наук, доц.; М. В. Ліпін, д-р філос. наук, доц.; В. Й. Разіцький, канд. іст. наук, доц.

Відповідальна за випуск А. Кравченко, д-р філос. наук, доц.

ISBN 978-966-918-058-2

© Державний торговельно-економічний
університет, 2022

ЗМІСТ

Передмова	13
-----------------	----

Секція 1. ГЕОПОЛІТИЧНІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ У XXI СТОЛІТТІ

<i>Костюк Вероніка, Радченко Світлана</i> ПОЛІТИЧНИЙ МІФОДИЗАЙН ЯК СТРАТЕГІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ: РОСІЯ ПРОТИ УКРАЇНИ.....	14
--	----

<i>Ляшук Вікторія, Ліпін Микола</i> ГЕОПОЛІТИЧНІ ЛІНІЇ РОЗЛОМУ В КОНТЕКСТІ ВІЙНИ В УКРАЇНІ: ДОСВІД ЧИТАННЯ С. ГАНТІНГТОНА	19
---	----

<i>Надобко Олеся, Лепська Наталія</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	22
--	----

<i>Обмок Інна, Боровська Людмила</i> ГЕОПОЛІТИЧНІ ПРІОРИТЕТИ УКРАЇНИ У СВІТЛІ НОВИХ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІ.....	26
--	----

<i>Пчеловська Анна, Ліпін Микола</i> ГЕОПОЛІТИЧНА СУБ'ЄКТНІСТЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	30
---	----

<i>Руденко Анна, Кравченко Алла</i> ГЕОПОЛІТИЧНІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ У XXI СТОЛІТТІ.....	33
--	----

<i>Шмаленко Юлія</i> СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ГЕОПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ	38
---	----

Секція 2. СУСПІЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УМОВАХ БАГАТОПОЛЯРНОГО СВІТУ

<i>Барановський Фелікс</i> КОНФЛІКТ ЦІННОСТЕЙ ЯК ОДИН ІЗ ВИКЛИКІВ ОСНОВАМ СВІТОВОГО ДЕМОКРАТИЧНОГО ТА ЛІБЕРАЛЬНОГО ПОРЯДКУ	40
---	----

<i>Білобжицька Тетяна, Литвин Наталя</i> СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ВІРТУАЛЬНОГО БУТТЯ.....	43
<i>Боровик Таїсія, Радченко Світлана</i> ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS) ЧЕРЕЗ ТЕХНІКИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ САМОПОДАННЯ В ІМІДЖОЛОГІЇ	47
<i>Боровська Людмила</i> НОВІ ВИМІРИ ПРОЦЕСУ ІДЕНТИФІКАЦІЇ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СВІТУ	51
<i>Воронкова Валентина, Нікітенко Віталіна</i> ДИНАМІКА СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В УМОВАХ БАГАТОПОЛЯРНОГО СВІТУ	55
<i>Губицький Любомир, Мельник Ганна</i> УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНИМИ КРИЗАМИ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ УКРАЇНЦІВ, ЯКІ ОТРИМАЛИ ТИМЧАСОВИЙ ЗАХИСТ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА	58
<i>Дзідора Кирило, Додонов Роман</i> СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖИ ЯК ЧАСТИНА ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОЇ ДІЙСНОСТІ.....	61
<i>Дубовик Наталія</i> РЕКЛАМА ЯК ІНФОРМАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	67
<i>Засць Ольга, Єнін Максим</i> ВИЩА ОСВІТА ЯК ЧИННИК МІГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ЗА КОРДОН.....	70
<i>Ігнатов Ілля</i> ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ НАЦІОНАЛІСТИЧНИХ ТЕНДЕНЦІЙ В УМОВАХ ІДЕОЛОГІЧНОЇ БАГАТОПОЛЯРНОСТІ	73

<i>Кивлюк Ігор, Кравченко Алла</i> ОСВІТНІ ІМПЕРАТИВИ СУЧАСНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО РОЗВИТКУ	76
<i>Кивлюк Ольга</i> ГЕНЕЗА СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ	80
<i>Кизименко Ірина</i> ТЕХНОСФЕРА: ТРАНСФОРМАЦІЇ НОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ.....	83
<i>Кравченко Алла</i> ФІЛОСОФСЬКА РЕФЛЕКСІЯ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: РИЗИК, СТАЛІСТЬ, ІНКЛЮЗІЯ.....	87
<i>Кравченко Оксана</i> ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФЕНОМЕНУ «ЗНАДТО ВЕЛИКИЙ ДЛЯ КРАХУ»	91
<i>Красільнікова Олена</i> АФРИКА В СУЧАСНІЙ МОДЕЛІ СВІТОУСТРОЮ	95
<i>Кришталь Богдана, Радченко Світлана</i> МІФОЛОГІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНСТРУЮВАННЯ ІМІДЖУ ПУБЛІЧНИХ ОСІБ	100
<i>Крохмаль Наталія, Мирошниченко Сергій</i> ВІЙНА ЯК ВИКЛИК СТАНОВЛЕННЮ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУСПІЛЬСТВА.....	105
<i>Лазарєв Михайло, Лепська Наталія</i> МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ.....	108
<i>Ліпін Микола</i> РИЗИКИ БАГАТОПОЛЯРНОГО СВІТУ: ДОСВІД УКРАЇНИ	111
<i>Морозов Андрій</i> НАУКА ТА ОСВІТА ЯК СКЛАДОВІ СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ	115

<i>Патер Олег, Кизименко Ірина</i> ТЕХНІКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ГОНИТВИ ЗА ЩАСТЯМ У РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА.....	118
<i>Радченко Світлана</i> КУЛЬТУРА МОРАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ПОВЕДІНКИ.....	121
<i>Рогожа Марія</i> ЗМІНА ОПТИКИ ІСТОРИЧНИХ СТУДІЙ В СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЯХ КУЛЬТУРИ.....	125
<i>Сегень Ярослав, Ліпін Микола</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕДІА В УМОВАХ БАГАТОПОЛЯРНОГО СВІТУ	128
<i>Сорокіна Олександра</i> СОЦІАЛЬНІ ПРАКТИКИ АДАПТАЦІЇ МІГРАНТІВ	131
<i>Тимофєєва Галина</i> ІНСТРУМЕНТИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В ІНСТИТУЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	134
<i>Тютюн Анастасія, Кизименко Ірина</i> «НОМО TECHNOLOGICUS»: РЕФЛЕКСІЇ МАЙБУТНЬОГО.....	138
<i>Філик Наталія, Шуст Наталія</i> ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ.....	141
<i>Харченко Ольга, Сорокіна Олександра</i> АКТУАЛІЗАЦІЯ ПИТАННЯ ЦІННОСТІ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ В УКРАЇНІ У 2022 РОЦІ	145
<i>Шевченко Софія, Кизименко Ірина</i> ЛЮДИНА І ТЕХНІКА У ФІЛОСОФІЇ ЛЬЮЇСА МАМФОРДА	149
<i>Щербина Віктор, Щербина Вікторія</i> ФОРМУВАННЯ ОБРАЗІВ МАЙБУТНЬОГО У КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ СУЧАСНОГО СВІТУ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНА РЕЦЕПЦІЯ.....	152

через значну кількість посередників. Отримана таким чином інформація не є об'єктивною та містить досить значну кількість помилок, міфологізованих уявлень тощо. Незнання офіційної документації створює підвалини для шахрайства, маніпулювання та здійснення злочинів у сфері працевлаштування за кордоном [4].

Серед соціальних практик адаптації мігрантів можна виділити декілька стратегій, які є досить типовими для представників різних країн: повна асиміляція (переважно стосується другого покоління мігрантів); часткова асиміляція – пов'язана зі вмінням вирішувати базові побутові та життєві проблеми у новому середовищі, але особи при цьому зберігає «вірність» власній культурі; ізоляція (примусова або добровільна); маргіналізація.

Список використаних джерел

1. Звіт щодо методології, організації проведення та результатів вибіркового модульного дослідження з питань трудової міграції в Україні [Електронний ресурс]. Міжнародна організація праці, Державна служба статистики України. Режим доступу : http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/europe/ro-ge/Noeva/sro-budapest/documeNots/publicatioNo/wcms_244746.pdf

2. Рейтинг країн відповідно до розміру середньостатистичної зарплати [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://visasam.ru/emigratioNo/vybor/sredNoya-zarplata-v-mire.html>

3. Міграція як чинник розвитку в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.iom.org.ua/sites/default/files/mom_migraciya_yak_chyNoNoyk_rozvytku_v_ukrayiNoi.pdf

4. Статистика. Національний банк України [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.bank.gov.ua

*Тимофєєва Галина, здобувач,
Київський університет імені Бориса Грінченка*

ІНСТРУМЕНТИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В ІНСТИТУЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Глобальні інформаційно-технологічні зміни, що визначають вектори соціально-економічного розвитку суспільств, великою мірою впливають і на зміни їх інституційного середовища, яке визначається

як «комплекс позицій, ролей, норм и цінностей, представлених в конкретних видах соціальної структури й організації щодо стабільної діяльності людей по відношенню до фундаментальних проблем у виробництві для підтримки життєздатних соціальних структур в межах певного оточуючого середовища» [1, с. 6]. Як бачимо з цього визначення, основною характеристикою феномену інституту автор вбачає «стабільну діяльність людей», що, власне переформується з більш класичними визначеннями соціального інституту, наданими раніше Е.Гідденсом [2] та Р. Хааре [3], у яких стійкість інституту теж є визначальною рисою. Розмірковуючи далі над цією характеристикою, зауважимо, що автори мали на увазі не тільки відтворюваність соціальних норм та структур у різних поколіннях, передавання соціального досвіду, але й певну оптимізацію цього досвіду в часі, відбір та адаптацію найбільш придатних для того чи іншого суспільства практик і ролей. Але таким чином забезпечується не тільки тяглість соціальної інституції, але й створюються певні інституційні пастки, пов'язані з тим, що а) високих соціально-економічних результатів можна досягати поза межами усталених соціально-економічних практик; б) соціальні інститути є досить інерційними утвореннями і пропонований ними механізм регулювання людської поведінки завжди передбачає ряд обмежень і заборон, які соціальний індивід прагне тим чи іншим способом обійти.

Розглянемо в цій розвідці випадок, коли інститути суспільства зазнають впливу нових цифрових технологій і піддаються радикальним структурним та змінам, або відкидаються сучасним суспільством як застарілі практики. Наразі прийнято виділяти чотири нові цифрові технології, завдяки яким прямо чи побіжно змінюються соціальні структури та соціальні патерни – це штучний інтелект, блокчейн, цифрові платформи та Інтернет речей.

Так, штучний інтелект, що сьогодні має конкретне втілення у великих системах даних або роботах, сприяє появі нових норм та правил соціальної поведінки і змушує змінюватися традиційні соціальні інститути (ідеальний приклад – стрічки новин, які у кожного сьогодні з'являються перед очима в електронних гаджетах. Давно відомо, що люди схильні шукати підтвердження своєї думки – і таким чином формувати коло того, що вони читають, і тих, з ким вони спілкуються, виходячи з близькості їхніх поглядів до своїх. Якщо вчора людина виписувала газети певної спрямованості, то сьогодні добірку новин робить алгоритм на головній сторінці пошукової системи чи соціальної мережі. Вчора ми підбирали друзів за інтересами – сьогодні завжди можна знайти в соціальних мережах

спільноту, яка поділяє навіть найекзотичніші погляди (аж до теорії пласкої землі).

Блокчейн, який увійшов в наше життя через криптовалюти, системи ідентифікації даних, блокчейн-реєстри тощо зумовив появу нових організаційних форм бізнесу та фінансової поведінки. І сьогодні він все більше конкурує з такими традиційними заснованими на праві власності структурами як підприємство (фірма) і навіть держава.

Так само держава, традиційна виробнича чи бізнес-структура, установи освіти, науки, охорони порядку змінюють свої інституційні функції під впливом цифрових платформ. Саме їх поява уможливила обмін цифровим контентом (YouTube, TikTok, Twitch), прямий продаж товарів (Amazon, EworldFrade, Rozetka), спільне використання ресурсів (Zoom, MOODLE, iLearn. WatchParty) тощо.

Транзакції без участі людини та спільне використання ресурсів, які взагалі змінять в майбутньому структуру споживання, пропонує нам Інтернет речей. Він уже використовується там, де є потреба у віддаленому моніторингу стану об'єктів і зборі великих даних для аналізу. Наприклад, міський транспорт з датчиками переміщення, сміттєві баки з датчиками наповнення, планування маршрутів транспорту на підставі даних про переміщення людей по місту, відеоспостереження, контроль за рівнем води у водоймах, датчики шуму та забруднення вже роблять зручнішими та безпечнішими міста по всьому світу. А великі дані, які збираються внаслідок роботи датчиків, дають можливість владі міста краще розуміти потреби мешканців.

Власне, протягом всієї історії людства саме інститути надавали механізм для зниження транзакційних витрат на регулювання людської поведінки, і він полягав у тому, що унормовувався та легітимувалася певний набір варіантів соціально-економічної поведінки, а якісь варіанти заборонялися чи визнавалися неприйнятними. Новітні цифрові та інформаційні технології дуже потужно сприяють подоланню цих обмежень, а в деяких випадках починають заміщувати інституційні відносини цифровими технологіями чи алгоритмами.

Одночасно і в самій інституційній структурі відбуваються трансформаційні зміни – вони модернізуються, адаптуються до нових умов сучасного глобального світопорядку. На підставі досліджень [4-6] можна виділити такі загальні наслідки впливу цифрових технологій на інституційне середовище:

– соціальні інститути все більше алгоритмізують свою діяльність та запроваджують різноманітні цифрові інструменти (в Україні

найвідоміші приклади – сайт державних послуг «Дія», різноманітні комунікаційні програми з податковою, соціальними службами тощо);

- збільшують свою ефективність за рахунок надання пільг, кредитів, цифрових розрахунків. В освітній діяльності масово запроваджуються та удосконалюються інструменти дистанційного навчання;
- створюють умови для скасування та зменшення недоброчесних практик, породжених системою стримування та заборон;
- масово впроваджують в свою діяльність цифрові комунікаційні інструменти (соціальні мережі, месенджери, пошукові системи). Але, будучи інерційними за своєю природою, самі створюють інституційні пастки, оскільки ці інструменти швидко застраивать і втрачають ефективність;
- заміщуються новими технологіями та алгоритмами з низькою інституційною здатністю.

Таким чином, прямо чи непрямо впливаючи на структуру та діяльність соціально-економічних інститутів, новітні цифрові технології якісно змінюють саме інституційне середовище, змушуючи інститути до алгоритмізації та підвищення ефективності своєї діяльності, подолання створених ними ж інституційних обмежень (пасток). При цьому самі цифрові інструменти (технології) також повинні піддатися інституціалізації, аби використовувати свої можливості в більш повній мірі.

Список використаних джерел

1. Turner J. *The Institutional Order* / Jonathan Turner. – New York : Longman, 1997.
2. Giddens A. *New Rules of Sociological Method*. / Anthony Giddens. // *The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration*. – Cambridge: Polity Press, 1984.
3. Harre R. *Social Being* / Rom Harre. – Oxford : Blackwell, 1979.
4. Landini F. The evolution of control in the digital economy / F. Landini // *Journal of Evolutionary Economics*. – 2016. – # 26. – P. 407–441.
5. Frenken K. An Institutional Logics Perspective on the Gig Economy / K.Frenken, T. Vaskelainen, L. Fünfschilling, L. Piscicelli // *Theorizing the Sharing Economy: Variety and Trajectories of New Forms of Organizing*. // *Research in the Sociology of Organizations*. – 2020 – Vol. 66, Emerald Publishing Limited. – P 83–105. <https://doi.org/10.1108/S0733-558X20200000066005>.
6. Плікус І. Й. Цифрова економіка: ключові тренди в світі та перспективи для України. / І. Й. Плікус // *Молодий вчений*. – 2019. – № 12 (76). – С. 470–476. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-12-76-101>.

Наукове електронне видання

**СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ТА ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ
В УМОВАХ БАГАТОПОЛЯРНОГО СВІТУ**

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

(Київ, 24 листопада 2022 року)

Видавець і виготовлювач
Державний торговельно-економічний університет
вул. Кіото, 19, м. Київ-156, Україна, 02156
Тел. (044) 513 74 18
Електронна пошта knute@knute.edu.ua
336E-2022

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 7656 від 05.09.2022